

Hoeveel gezonde Nederlanders hebben in Bethesda gastvrijheid gevonden!

En waar ik geplaatst werd door een klein, maar kinderlijk euvel, hebben Dr. en Mevrouw Biberauer gaarne met het gebrek van hun gast godduld ge-

Nieuw aangebouwd gedeelte.

had, waarvoor ik hun bij deze van harte mijn erkentelijkheid betuig.

Inzonderheid denk ik ook aan de vriendelijke zorgen van Dr. Nemet, die welhaast met een Nederlandsche, een dochter van Dr. J. A. Nederbragt in het huwelijk zal treden en van zuster Margaretha ik spel haar naam maar in het Hollandsch, want zij zelf is met onze taal goed vertrouwd. Zeer veel zullen zich haar herinneren.

Zusterhuis.

Zij heeft toch indertijd in „Eudokia“ te Rotterdam zich in de Hollandsche verpleegwijze geoeft en heeft op tal van plaatsen lezingen gehouden.

In de dagen, waarin ik er vertoefde, hield zij ook een voordracht over de ziekenverpleging voor den Studentenbond „Soli Deo Gloria“.

Het is zeker een typeerend verschijnsel, dat a.s. Hongaarsche predikanten daarin belangstelden en verzochten daarover te worden voorgelicht.

Het is bijna ondenkbaar, dat onze studenten een dergelijk verlangen zouden uiten.

En toch zit er iets aanbevelenswaardigs in, dat zij op deze wijze den praktischen kant van het leven willen leeren kennen.

Bethesda staat onder de ziekenhuizen in Budapest hoog aangeschreven.

Wat doet het Hollandsch, met name het Calvinistisch hart goed.

Want sinds den oorlog heeft ons Gerfo meerde volk zich voor deze inrichting warm geïnteresseerd, haar bijna in den letterlijken zin mee uit den brand geholpen en ook vóór dien met liefde gesteund.

Wordt overal in Hongarije de Hollandsche naam in ere gehouden, in Rehsda geschiedt dit in den overtreffenden trap.

— Eb en vloed.

Het is nog nauwelijks tien jaar geleden, dat er nippende predikanten nood hoerschte.

Van menigen kansel werden de ouders voor de conscientievraag gesteld, of zij er misschien geen schuld aan hadden, dat zoo weinige jonge mannen lyst betoonden om voor predikant te worden opgeleid.

Bieden zij hun kinderen wel genoeg de voortreffelijkheid van dit ambt voor?

Haalden zij het door hun kritiek misschien niet naar beneden?

Lieten zij zich niet door materialistische motieven drijven door de gedachten van hun zonen te leiden in een richting, waarin meer te verdienen viel?

En er zijn ouders geweest en er zijn jongelingen geweest, die door die taal werden getroffen.

Niet gaarne zouden wij den toevloed van theologische studenten in de laatste jaren uitsluitend

daaraan toeschrijven, maar dit was toch een faktor, welke niet zonder uitwerking bleef.

Thans echter toonen vele bedachtheid, dat er spoedig een surplus aan predikanten zal komen.

Men ziet het schrikbeeld reeds voor oogen, dat er eerlang kandidaten zeer lang op een beroep zullen moeten wachten.

Wel een bewijs, hoe in betrekkelijk korten tijd de eb in vloed is veranderd.

Men mag dit niet als een ongewoon verschijnsel in onze kerken aanmerken.

In de dagen der Doleantie en nog lang daarna bestond er groote verlegenheid om predikanten.

Het waren de dagen, waarin enkele predikanten niet minder dan vijftig beroepen kregen.

Omstreeks 1900 trad echter kentering in.

Het kwam voor, dat kandidaten een jaar en soms langer tevergeefs naar een beroep uitzagen.

Men heeft hier dan ook te doen met iets normaal.

Ongerustheid baart dit niet.

Gelijk eb en vloed in het natuurlijke leven zekere regelmaat vertoonen, zoo ook in het kerkelijke.

Er kunnen voor hen, die in de theologie studeeren, eenige kritieke jaren aanbreeken.

Maar de normalisatie volgt daarop vanzelf.

Of wij die kritieke jaren zeer nabij achten?

Wij kunnen dit voorhands nog niet inzien.

Wie de statistiek over 1927 in ons Jaarboek opslaat, leest daarin: „Het aantal dienstdoende predikanten vermeerderde met 21, doch verminderde met 16.“

Er waren (Rijn-Pruisen, de classes Batavia, Oostfriesland, Bentheim, Buenos Aires niet meegerekend) 221 vakatures. Het getal van die vakatures nam met slechts zes af.

Een cijfer, men zal het moeten toegeven, dat schier niet meetelt.

Daartegenover staan echter andere feiten.

Onze groote steden roepen om meer predikanten. En men blijft daarvoor gelukkig niet doof.

Vooral de randkerken der groote steden breiden het aantal predikantsplaatsen gedurig uit. En ware het niet, dat het vaak zoo moeilijk valt om een vakature vervuld te krijgen — zijn er geen kerken, die ontnoosd worden door het gedurig bedanken van beroepen? — men zou nog veelvuldiger tot uitbreiding overgaan.

In elk geval moeten die kerken, die per predikant een te groot zielental tellen, op hun roeping gewezen om nu God kentering van gelij geeft, daarvan ook gebruik te maken.

Daarenboven zullen de zending en straks ook de evangelisatie steeds om meer predikanten vragen.

Wij zouden er dan ook sterk op willen aanhouden, om deze zaak niet van den kleinen kant te bezien.

Het arbeidsveld van Gods koninkrijk is zoo groot. Nog zooveel werk blijft ongedaan.

Nog zooveel grond ligt braak.

Indien alles naar eisch geschiedde, wie zou het kunnen berekenen, hoeveel arbeiders in den wijngaard er nog te kort komen?

Liever denke men daarover na.

Liever scherpe men dat besef bij elkander op, dan dat men middelen berame om kunstmatig het getal predikanten te verminderen.

Er is hier plaats voor een gezond idealisme.

Natuurlijk mag zulk een idealisme ook van onze aankomende theologen verwacht.

Men houde het hun in allen ernst voor, dat het predikantschap niet is een beroep, maar een roeping.

HEPP.

HET BOEK VAN DE WEEK.

J. Saks: Busken Huet en Potgieter. Brussel, Rotterdam.

Het boek, waarvan we den titel hierboven af-schreven, kan beschouwd worden als een eerherstel. Een eerherstel, dat niet overbodig is, nu twee Leidsche hoogleeraren Busken Huet als karakter (het is voor de zoveelste maal) hebben gewogen, maar te licht bevonden.

Saks heeft, naar het ons voorkomt, in dit bij uitstek inzichtgevend werk, Huet op afdoende wijze gerehabiliteerd en de zaak, waarvan het bekende Geval-Huet tusschepunt uitmaakt, uit de onzuivere sfeer van sympathieën en antipathieën uitgebracht en ze objectief, psychologisch, historisch, kritisch onderzocht en besproken. Laat ons kortelijk hooren, tot welk resultaat zijn serieuze onderzoek heeft geleid.

In 1865 ontstond in de redactie van De Gids, het door Potgieter opgerichte maandblad, een conflict. Huet had twee artikelen geschreven over politieke onderwerpen: „Een Avond aan het Hof“ en „De Tweede Kamer en de Staatsbegroting“. Hierin lei de literator op weinig binnenspelende wijze zijn politieke incompetentie bloot. De politieke redactieleden stelden den eisch, dat Huet zelf in de bladen zou bekendmaken, dat zijn art. waren opgenomen „zonder medeweten der juridische fakulteit te Leyden“ en dat hij zich voortaan van alle politieke schijfverij zou onthouden. Huet gáát en Potgieter volgt hem in de verbanning.

Deze gebeurtenis nu schiep een precedent voor het Geval, drie jaar later. Er was iets in Huet gebroken. Reeds überhaupt was hij geen groot menschenvriend en had hij zijn genegenheid beperkt tot een kleinen kring, waartoe de mederedacteuren van „De Gids“ behoorden. Uit dezen kleinen kring zag hij zich thans weggeduwd. En al was Potgieter met hem gegaan, het scheen, dat hij ook zijn vriendschap had verloren. „Dat ik in Holland vrienden had, heb ik in de laatste jaren aan niets kunnen bespeuren“, schrijft hij uit Indië aan Potgieter.

In de tweede plaats geeft Saks een duidelijk overzicht van Huet's lotgevallen, róór hij naar Indië ging. Na 't uittreden uit „De Gids“ trachtte hij Potgieter over te halen tot 't stichten van een nieuw of 't overnemen van een bestaand tijdschrift. Potgieter weigert koel en bits. „Zijn weigering den vroegeren toestand in nieuwen vorm te helpen herstellen, schijnt ons toe voor huns verdere verhouding „beslissend“ te zijn geweest.“ Immers, Busken Huet heeft zich door dit fiasco gedwongen gezien, zich geheel aan de journalistiek te geven, doch steeds heeft hij dit gevoeld als een knelende band, die hem belette zijn speciale talenten, die ongetwijfeld op literair gebied lagen, te ontplooiën. Hij was aan de „Opregte“ een (ruim betaalde, maar toch een) „bediende“. Zelf spreekt hij ergens van den „tijdroovenden en zieleddoelenden arbeid“ aan de courant der Enschedé's.

Het verlies van vriendschap, de belemmering in de ontplooiing zijner talenten doen het verstaan, dat Huet uitzag naar verandering, verbetering van positie. Hij meende deze gevonden te hebben in de redactie van de „Java-Bode“ te Batavia. En zie hier nu het Geval: Huet, voor liberaal gehouden, benoemd redacteur van een liberale krant, liet zijn overtocht bekostigen door het konservatieve ministerie in Nederland op conditie, dat hij in Indië het gouvernement bij de handhaving van 't kultuurstelsel zou steunen in zijn strijd tegen de opponeerende liberale bladen. In 't kort is het dus de vraag: heeft Huet zich verkocht? Is hij „geen gave persoonlijkheid“ geweest? Zeldzaam scherpzinnig heeft Saks deze beschuldiging, o.a. door Prof. Colenbrander tegen Huet ingebracht ontleend en — weerleerd. Misschien blijft de handelwijze van den ex-predikant in deze zaak beneden de verwachting, die wij van hem meenden te mogen koesteren, maar dat zij een smet op zijn naam zou hebben geworpen, waardoor hij voorgoed uit de rij onzer groote mannen behoort geschrapt te worden, dit kan, dunkt ons, na dit boek niet meer worden staande gehouden.

Dacht Huet in koloniale zaken liberaal?

„Het is niet waarschijnlijk, dat Huet zich in het verleden met dit enigszins exotische veel meer dan met de interne politieke en economische vraagstukken heeft beziggehouden.“ In een schrijven aan Groen van Prinsterer, om voorspraak bij Minister Graaf van Zuylen, erkent hij te dezen opzichte „een leek“ te zijn. Van beginselverraad, van verkoopen van een overtuiging kan derhalve moeilijk sprake zijn. We weten niet, hoe hij vroeger oordeelde over de koloniale politiek, maar dat hij er zich in beslist liberalen geest over uitgelaten zou hebben, betwijfelen wij, op grond hiervan alleen reeds, dat in dat geval Huet's tegenstanders en beschuldigers van zestig jaar geleden en van nu daarop dan wel alle aandacht zouden hebben gevestigd. Intusschen staat het blijkens een brief van Multatuli, 18 Dec. '67 vast, dat Huet, vóór hij er aan dacht zich met de regering over het in geding zijnde mandaat in verbinding te stellen, in zake de kwestie diër dagen min of meer bewust, maar in elk geval partijganger was van 't gouvernement.

Waarvan dus Huet beschuldigd kan worden is niet karakterzwakte, maar hoogstens lichtvaardigheid, om op zulk een onzeewaardig schip uit te varen.

„Want zichzelf een leek schattend ten opzichte van koloniale vraagstukken, stelde hij zich bloot aan het gevaar van subsidie te hebben ontvangen in verband met een houding, die hij bij een door hem zelf niet voor onmogelijk gehouden verandering van inzicht als eerlijk man zou moeten prijsgeven. Vandaag haar bondgenoot, kon hij morgen zich verplicht zien eene regering te bestrijden, die hij wegens de van haar ontvangen financiële hulp geneigd moest blijven te steunen.“

De andere zijde van het Geval betrof Van Dorp, den uitgever van de „Java-Bode“. Prof. Colenbrander beweert eigenlijk weinig minder dan dat Huet zijn a.s. principaal zou hebben misleid. Daartegenover stelt Saks, dat Huet niet wist, hoe de eigenaar van de „Java-Bode“ op zijn onloodsing der krant in konservatieven geest zou reageren. Van misleiding zou alleen kwesie kunnen zijn, wanneer Huet zich op stuk van koloniale politiek tegenover Van Dorp als liberaal had uitgegeven. Bij de onderhandelingen is er echter blijkbaar geenerlei afspraak gemaakt of voorwaarde gesteld, wat dit punt betreft.

En wat misschien het meest afdoende argument tegen Prof. Colenbranders beschuldiging is, is dat Van Dorp Huets politieke leiding, ook toen hij zag, dat ze in andere banen ging dan die van